

ΝΕΑ ΕΣΤΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ : ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : ΠΕΤΡΟΣ ΧΑΡΗΣ

ΤΟΜΟΣ ΤΕΣΣΑΡΑΚΟΣΤΟΣ

ΙΟΥΛΙΟΣ – ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ

1946

ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

38 — ΤΣΩΡΤΣΙΛ — 38

ΑΘΗΝΑΙ

Ε.Γ.Δ της Κ.τ.Π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Ο ΤΖΑΡΤΖΑΝΟΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Ο θάνατος του Ἀχιλλέως Τζαρτζάνου ἐλύπησε ὄλους τοὺς φίλους του καὶ τοὺς γνωστούς του. Τοῦτο συνέβη, γιατί ὁ Τζαρτζάνος ἦταν ἕνας πνευματικός ἀνθρώπος. Καὶ ἦταν ἀνθρώπος, ποὺ εἶχε τὸ αἶσθημα μεγάλης καὶ ὑπερήφανα καλλιεργημένης εὐθύνης. Ὅ,τι ἐβγαίνει ἀπ' αὐτόν, ἔπρεπε νὰ εἶναι μετρημένο καὶ ζυγισμένο στὸν ὀρθὸ λόγο.

Ἐγεννήθη στὸν Τύρναβο τῆς Θεσσαλίας τὸ 1872. Μετὰ τίς πρώτες σπουδές του καὶ τίς Γυμνασιακές στὴ Λάρισα ἦρθε εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 1896 γιὰ νὰ σπουδάσῃ εἰς τὴν Φιλοσοφικὴν Σχολὴν τοῦ Πανεπιστημίου μας τὸ 1896 - 1900. Ἦταν ἡ ἐποχὴ, ποὺ τὸ Πανεπιστήμιό μας ἐπερνοῦσε τὰ πιὸ παραχώδη χρόνια τῆς ζωῆς του. Οἱ γλωσσικοὶ ἀγῶνες εἶχαν φθάσει στὸ ἀκρότατο σημεῖο τῆς ἔντασής των. Οἱ γλωσσικὲς μας παρατάξεις ἐπάλαιαν μεταξὺ των μὲ μῖσος, πρωτάκουστο καὶ μὲ λύσσα θανάσιμη. Ἡ μὴ παράταξη ζητοῦσε νὰ ξεριζώσῃ τὴν ἄλλη, ἐπιβάλλουσα τὴν ἰδεολογία τῆς.

Ὁ Τζαρτζάνος διεκρίθη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον. Εἰς αὐτὸ ἔγινε καὶ ὀπαδὸς τῆς μερίδος τοῦ κλασικοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος. Ὡς ἐκπαιδευτικὸς λειτουργῶς (1900 - 1913) καὶ βραδύτερον ὡς Γενικὸς Ἐπιθεωρητῆς (1913 - 1917) καὶ ὡς Ἐκπαιδευτικὸς Σύμβουλος (1917 - 1926) διέπρεψε. Τὰ συγγράμματά αὐτοῦ καὶ ἰδίως αἱ «*ὁδηγίαι πρὸς μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῶν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Μέσης Παιδείας διδασκόμενων μαθητῶν*» εἶναι γραμμένα στὴν γλῶσσα αὐτῆ. Εἶναι συγγράμματα, ποὺ μὲ τὸ αὐστηρὸ καὶ σφιχτὰ δεμένο πλαίσιο τοῦ κλασικοῦ Ἑλληνικοῦ πνεύματος ὠδήγησαν τοὺς διδασκάλους μας στὴν ἐκπλήρωσι τοῦ ἔργου των. Ἔτσι ὁ Τζαρτζάνος ἐπληροῖαζε νὰ τερματίσῃ τὸ ἔργον του ὡς καλὸς ἐκπαιδευτικὸς τῆς Πατρίδος μας.

Ἀλλὰ ἔρχεται τὸ 1925. Κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ὁ Τζαρτζάνος εἶχε τὸ ἀτύχημα νὰ κλονισθῇ σοβαρῶς ἡ υγεία του. Πῆγε τότε στὴν Ἑλβετία καὶ μετὰ τριετῆ παραμονὴν στὴν χώρα αὐτῆ εἶδε τὴν ἀποκατάστασί τῆς. Στὴν Ἑλβετία εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀσχολῆται περισσότερο μὲ τὰ γλωσσικά μας ζητήματα. Ἐδιάβασε τὴν Βυζαντινὴν μας λογοτεχνία, τὰ δημοτικὰ τραγοῦδια, τὴν ἑπτανησιακὴν μας σχολή, τὰ ἔργα τοῦ Παλαμᾶ, τοῦ Δροσίνη, τοῦ Καρκαβίτσα καὶ ἀπὸ λίγο - λίγο, ὄλο καὶ πιὸ συνειδητὰ, ὁ Τζαρτζάνος ἀποβάλλει τίς προηγούμενες γλωσσικὲς ἰδέες του καὶ γίνεται *νεοδημοτικιστής*. Ἀποτέλεσμα τῶν νέων γλωσσικῶν ἰδεῶν του εἶναι ἡ μετὰ τὴν ἐπιστροφή του στὴν Ἑλλάδα ἐκδο-

ση τῆς «*νεοελληνικῆς συντάξεως*» (β' ἔκδ. 1946) οἱ ἀγῶνες του πρὸς ἴδρυσι μιᾶς νέας γλωσσικῆς κατευθύνσεως, μεταξὺ τῶν δύο ἑλλων εὐρισκομένης, τῆς *νεοδημοτικῆς*, καὶ δύο πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαλέξεις του, «*Τὸ γλωσσικὸν μας πρόβλημα*» (1934) καὶ ἡ «*δημοτικὴ καὶ νεοδημοτικὴ*» (1935). Ἡ νέα γλωσσικὴ ἰδεολογία τοῦ Τζαρτζάνου ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Ἡ γλῶσσα εἶναι ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος φυσιολογικὴ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος πνευματικὴ λειτουργία. Ἡ ἐπιστῆμη τῆς λειτουργίας τῆς ἀνθρώπινης φωνῆς ἠρεῖνησε καὶ ἀπεσαφήνισε μὲ ἀξιοθαύμαστη ἀκρίβεια τίς φυσιολογικὲς προϋποθέσεις τῆς ἀνθρώπινης ὀμιλίας. Αὐτὴ ἐγνώρισε στὸν ἀνθρώπο τοὺς φυσιολογικοὺς νόμους, ποὺ σύμφωνα μὲ αὐτοὺς σχηματίζονται οἱ γλωσσικοὶ φθόγγοι καὶ διαμορφώνονται οἱ λέξεις μὲ τίς διαφορὰς μεταβολές τους καὶ ὅταν εἶναι μόνες καὶ στοὺς συνδυασμοὺς των σὲ προτάσεις.

Ἐπειτα ἡ αὐτὴ ἐπιστῆμη εἰς ἕνα ἰδιαίτερο κλάδο τῆς, στὴν συγκριτικὴ γλωσσολογία, μὲ βάση εὐρύτατη συλλογὴ ἀπὸ γλωσσικὰ φαινόμενα, ἀνεκάλυψε συγγενικὲς σχέσεις μεταξὺ διαφόρων εἰδῶν αὐτῶν. Αὐτὴ καθώρισε γλωσσικὲς οἰκογένειες μὲ κοινὴ καταγωγὴ. Αὐτὴ προχώρησε ἴσα μὲ τὸ στρῶμα, ὅπου βρίσκονται οἱ ρίζες τῆς γένεσης τῆς γλῶσσας.

Ἔτσι μπορούμε σήμερα νὰ ἐπισκοποῦμε χιλιετηρίδες ὀλόκληρες γλωσσικῆς ἐξέλιξης. Παρακολουθοῦμε, πῶς ἀπὸ ἕνα κοινὸ στρῶμα ἐσχηματίσθησαν στὸν κάθε τόπο ἄλλα, ποὺ ἐκάθησαν ἐπάνω στὸ πρῶτο. Πῶς τὰ στρώματα αὐτὰ συνδέονται μεταξὺ τους σὰν κρίκος ἀλύσεως. Καὶ πῶς ἐφθάσαμε ἴσα μὲ τίς ἀπειροπυχώσεις τῶν σημερινῶν γλωσσῶν.

Ἀλλὰ κάθε ἐπιστημονικὴ κατάκτηση γεννᾷ ἀμέσως νέα προβλήματα. Ἀποτελεῖ ἀκριβῶς γνώρισμα τῆς ὀρθότητος τῆς ἐπιστημονικῆς κατακτῆσεως, ἀν αὐτὴ δὲν παραμένῃ στάσιμη, ἀλλὰ θέτῃ νέα προβλήματα γιὰ πλατύτερη καὶ βαθύτερη ἔρευνα. Εἶναι τὸ πάθος τῆς ὀρθῆς ἐπιστῆμης γιὰ περισσότερη κατανόησι καὶ φῶς. Εἶναι ἡ παντοτινὴ πάλη τοῦ ἀνθρώπινου πνεύματος νὰ φέρῃ μεγαλύτερη τάξι στὰ φαινόμενα καὶ νὰ φθάσῃ ἔτσι πλησιέστερα στὴν οὐσία των.

Ἔτσι στὸ πρόβλημα τῆς γλῶσσας ἡ σχετικὴ ἐπιστῆμη, ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀνωτέρω κατάκτησί τῆς, ἐφθάσε νὰ θέσῃ πρόβλημα μὲ ἀληθινὸ φιλοσοφικὸ νόημα: τὸ *πρόβλημα τῆς γένεσης τοῦ ἀνθρώπινου λόγου*. Ζητεῖ μὲ αὐ-

τό να βρῆ τὴν γιὰ ὅλες τὶς γλώσσες ἰσχύουσα πρώτη καὶ θεμελιώδη ἀρχὴ καὶ αἰτία τῆς ἀνθρώπινης γλωσσικῆς κυριαρχίας. Ὅπως ὅλες οἱ ἄλλες ἐπιστῆμες ἐργάζονται γιὰ μεγαλύτερη τάξι στοὺς κλάδους τῶν καὶ στοὺς σχετικοὺς μὲ αὐτοὺς τομεῖς τῆς ζωῆς, ἔτσι καὶ ἡ γλωσσικὴ ἐπιστῆμη ζητεῖ νὰ φέρῃ μεγαλύτερη καὶ βαθύτερη τάξι στὸν ἀνθρώπινο λόγο, στὴν γλῶσσα.

Κατὰ τὴν γλωσσολογία ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα δὲν προέρχεται μόνον καὶ ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ τὴν φυσιολογικὴ κατασκευὴ, ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁμοίαι περίπτωση εἶναι καὶ τὰ φωνητικὰ ὄργανα πολλῶν ζῶων, χωρὶς ὅμως νὰ γεννηθῆ σαυτὰ κάτι, ποὺ νὰ μπορῆ νὰ παραβληθῆ μὲ τὸν ἀνθρώπινο λόγο. Ἡ ἀνθρώπινη γλῶσσα ἐγεννήθη κατὰ ἴσο μέρος καὶ ἀπὸ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ.

••

Ὁ Τζάρτζανος προχώρησε ἀκόμα βαθύτερα. ἠθέλησε νὰ βρῆ τὰ ὄρια τοῦ πνεύματος. Ἐτσι βρῆκε, ὅτι ὁ ὄρος «πνεῦμα» ἔπαθε πολλὰ παρανοήσεις. Τὶς περισσότερες φορές κάτω ἀπὸ τὸν ὄρο αὐτὸν ἐνοούσαν ἀπλούστατα μόνον τὴν νόησι. Στὸ πλήρες ὅμως πλάτος τῆς ἡ ἐννοια «πνεῦμα» ἔχει μέσα τῆς πολὺ πλατύτερο νόημα καὶ δύναμι, ἀπὸ ὅσο ὑπάρχει μέσα στὴν ἐννοια «νόησι». Τὸ «πνεῦμα» ἔχει τὸ νόημα τῆς διαμορφώσεως τάξεως. Σὰν τέτοιο ἐκφράζει τὴν οὐσία κάποιας δημιουργικῆς δύναμης, ποὺ τὸ κράτος τῆς εἶναι τόσο μεγάλο, ὥστε μπορεῖ μὲ τὶς πλαστουργικὲς καὶ διαμορφωτικὲς ἰκανότητες καὶ ἰδιότητες του νὰ δημιουργῆ ἀπὸ τὴν ἀμορφη ὕλη τὸν κόσμον τῶν φαινομένων μὲ τὴν τάξι του καὶ μὲ τὴν σκοπιμότητά του. Σὰν τέτοιο τὸ πνεῦμα στὸν ἀνθρώπον συγκροτεῖ ἀπὸ τὰ διάφορα ὕλικά στοιχεῖα τὴν ὀργανικὴ σύνθεσι μὲ τὴν τάξι τῆς καὶ τὴν σκοπιμότητά τῆς. Ἀπὸ τὰ φυσιολογικὰ ὄργανα τῆς παραγωγῆς φθόγγων δημιουργεῖ τὴν γλῶσσα.

••

Ἡ γλῶσσα δὲν εἶναι αἰωνίως ἡ αὐτή. Δὲν εἶναι κάτι μόνιμον καὶ ἀμετάβλητον. Ἀπ' ἐναντίας εἶναι κατὰ τοὺς ἀρχαίους σοφοὺς Ἡράκλειτον καὶ Πλάτωνα κάτι τὸ «ἀεὶ γιγνώμενον». «Οἱ νόμοι οἱ γλωσσικοὶ οὔτε γενικό καὶ ἀπόλυτο κύρος ἔχουν, οὔτε αἰώνιοι μέσα σὲ μιὰ γλῶσσα εἶναι». («Τὸ γλωσσικὸ πρόβλημα», σ. 32, καὶ «Δημοτικὴ καὶ Νεοδημοτικὴ» σ. 46). «Οἱ ὁμοθετεῖς μας καὶ οἱ ὁμόγλωσσοί μας, ποὺ θὰ ζήσουν 50, 100, 200 χρόνια ὕστερα ἀπὸ μᾶς, ἂν τὶς χρησιμοποιήσουν τὶς λέξεις αὐτές, ἄς τὶς δώσουν ὅποια μορφή καὶ ὅποιον τύπον βροῦν αὐτοὶ σωστὸ καὶ καλὸ». («Δημοτ. καὶ Νεοδημ.», σ. 46).

••

Ἐξαιρετικὴ σημασία γιὰ τὴν ἐρμηνεία τῆς

γένεσης τῆς γλώσσας ἔχουν οἱ ἀντιλήψεις γιὰ τὴν θέσι τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴ ζωῆ.

Σὲ ἐποχὰς ἐπικρατήσεως ἀτομιστικῶν ἀντιλήψεων ἦταν μισητὴ κάθε μορφή κοινωνικῆς ἐρμηνείας τῆς γλώσσας. Κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν ἀντιλήψεων αὐτῶν ἡ κοινωνία διελύετο σὲ ξεχωριστὰ καὶ σκόρπια ἄτομα. Αὐτὰ ἦταν ἐντελῶς ἐλεύθερα νὰ δημιουργοῦν μόνον τῶν, μὲ τὶς ἀτομικὲς δυνάμεις τῶν, καὶ τὴν ἄλλη ζωὴ καὶ τὴν γλῶσσα.

Οἱ ἀτομιστικὲς ἀντιλήψεις ἐπιδρούσαν διαλυτικὰ καὶ σαυτὸ τὸ ἄτομον. Ἐκφρασις αὐτῶν ἦταν ἡ διάσπασις καὶ ἀπὸ τὸ ἄτομον αὐτοτελῶν μορίων, καὶ πρῶτα-πρῶτα τῆς νόησης, ποὺ αὐτῆς κυρίως ἐθεωρεῖτο δημιουργήματα ἡ γλῶσσα.

Ἀντιθέτως σὲ περιόδους κοινωνιστικῶν ἰδεῶν ἀναγνωρίζεται τὸ φυσικὸ ρίζωμα τῶν ἀτόμων μέσα στὸ λαὸ τῶν. Ἡ συγχώνευσις αὐτῶν στὴν ζωντανὴ καὶ ὀργανικὴ λαϊκὴ ἐνότητι, ποὺ μέσα στοὺς κόλπους τῆς γεννιέται μὲ τὴν συνεργασία τῶν μερῶν καὶ τοῦ συνόλου καὶ ὁ ἄλλος πολιτισμὸς, φέρει καὶ τὴν γένεσι τῆς γλώσσας. («Δημοτ. καὶ Νεοδημοτ.», σ. 48).

Οἱ συγγραφεῖς μὲ ἀτομιστικὲς ἀντιλήψεις δροῦν γλωσσικὰ μόνον κατὰ τὴν προσωπικὴ τῶν ἀρέσκεια. Ἄλλοι μπάζουν στὴν γλῶσσα τῶν συγγραμμάτων τῶν ξένες γιὰ τὸν λαὸ τῶν λέξεις. Ἄλλοι μηχανεύονται προσωπικοὺς καὶ ἰδιότυπους ἐκφραστικοὺς τύπους. Ἄλλοι ἐκλεπτύνουν τὴν ἐκφρασι σὲ ἀκρότητες ἀτομικῆς μορφῆς. Καὶ ὅλοι ἀφαιροῦν ἀπὸ τὴν γλῶσσα τὸ κοινὸ λαϊκὸ χρῶμα, τὴν λαϊκὴ ὁμορφιά καὶ δύναμι. Γενικῶς κάτω ἀπὸ τὴν ἐπίδρασι τῶν ἀποσυνθετικῶν ἀτομιστικῶν κατευθύνσεων ἡ γλῶσσα ἐμφανίζονταν μὲ περιεχόμενον ἀντίθετον πρὸς τὸ ρίζωμα τοῦ ἀνθρώπου μέσα στὴν κοινωνία τοῦ λαοῦ του. Μὲ μορφή στραγγαλιστικὴ τῆς κοινῆς λαϊκῆς γλωσσικῆς ἐκφρασης. Μὲ ἀναζητήσι τοῦ ἰδιαίτερου τύπου γιὰ ἐκφρασι τῶν ψυχικῶν βιωμάτων του. Ἐτσι δὲν κατανοοῦνταν στὸ ἀληθινὸ βάθος τῶν ἀπὸ τὸν λαὸ τῶν, γιατί ἦταν οἱ ἴδιοι ξεριζωτοί. Ἡ γλῶσσα αὐτῶν κατήντησε νὰ μὴ εἶναι ἀπλῆ, γνησία, λαϊκὴ, ἀληθινή. («Τὸ γλωσσ. πρόβλημα», σ. 14).

Οἱ νοησιακὲς ἀντιλήψεις μαζί μὲ ὀφελιστικοὺς λόγους ἔφεραν σὲ πρακτικοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀντίληψη νὰ κατασκευάσουν κάποιον τεχνητὴ γλῶσσα γιὰ ὅλους τοὺς λαοὺς. Εἶναι ἡ ἀπόπειρα τῆς τεχνητῆς γλώσσας, τῆς Esperanto. Ἡ τεχνητὴ αὐτὴ γλῶσσα μποροῦσε νὰ εἶναι χρήσιμη. Αὐτὴ θὰ ἔκανε δυνατὴ τὴν συνεννόησι γιὰ τὶς ἀπλῆς πρακτικὲς ὀικονομικὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ αὐτὸ ὡς ἔναν ὀρισμένον βαθμὸ. («Τὸ γλωσσ. πρόβλημα», σ. 27 καὶ «Δημοτ. καὶ Νεοδημοτικὴ», σ. 37).

Γλῶσσα ὅμως μὲ τὴν πλήρη σημασία τῆς εἶναι πολὺ - πολὺ περισσότερον παρά ἡ δυνατότης γιὰ ἀπλῆ συνεννόησι τῶν ἀνθρώπων γιὰ ὀικονομικὲς σχέσεις καὶ ἄλλους ὀ-

φέλιμους και πρακτικούς σκοπούς. Έκτός τούτου ή γλώσσα δέν είναι μόνο για νοησιακά περιεχόμενα. Μέσα στη γλώσσα του ανθρώπου ζή και ή ψυχή αυτού, ο δλος άνθρωπος, ο δλος λαός, κάθε λαός.

Η έννοια λαός δέν ισοδυναμεί με άθροισμα και συμπίλημα οικονομικών συμφερόντων και ώφελιμιστικών τάσεων. Η έννοια λαός μάς οδηγεί στο βαθύτατο στρώμα της ανθρώπινης ζωής. Ίσα με τις ρίζες του ανθρώπινου είναι μας. Αύτή μάς φέρει ίσα με την μυθοκοσμολογική άρχή των ανθρώπων. Αύτή μάς φανερώνει τις δυναμικές πηγές άπ' όπου ανανεώνονται πάντοτε, διαρκώς ένισχυόμενες, ή γλώσσα και ο πολιτισμός. Το νόημα της έννοιας λαός μάς οδηγεί στην κατά μικρές κοινωνίες ζωή των ανθρώπων. Με την έννοια λαός συνδέονται και βαθύτατα συναισθήματα, που κάνουν κάθε άνθρωπο εύδαιμονα και Ικανό να θέλη την δικαιοσύνη του και την άνύψωση του.

Νά σέ ριζώνη σφιχτά με τό λαϊκό στρώμα, αύτή είναι ή εύλογία κάθε γνήσιας λαϊκής γλώσσας. Το πνεύμα κάθε λαϊκής γλώσσας είναι συγχρόνως και πνεύμα του λαού της. Σε κάθε λαό δωρήθηκε από τη φύσι τό ιδιαίτερο σωματικό είδος του και ή ιδιαίτερη ψυχική φυσιογνωμία του. Από αύτή διαμορφώνονται ή ξεχωριστή σωματική του μορφή και ή ιδιαίτερη πνευματική ούσία του. Κάθε λαός, έχοντας αύτή την ιδιόμορφη βασική μορφή και ούσία, ζή ιδιόμορφα — ούσιαστικά και πλαστικά — κατά τά βιώματά του. Από αύτή την από την φύσι προσδιοριζόμενη ούσία και από τις Ιστορικά προσδιορισμένες καταβολές αναπτύσσεται φυσικά ή ιδιόμορφη καθολική εικόνα κάθε λαοριζωμένου πολιτισμού και κάθε λαϊκής γλώσσας.

Τό πνεύμα του πολιτισμού φαίνεται καθαρώτερα σέ κάθε λαοδεμένη γλώσσα. Η γλώσσα κάθε λαού είναι πηγαία δύναμι. Γεμάτη από άμέτρητο βάθος και Ισχύ. Γεμάτο δύναμι, που πάντοτε διαρρέει και ζωογονεί τό λαϊκό σωμα. Προπάντων ή γλώσσα είναι εκείνη, που κάνει κάθε λαό να είναι άληθινά ιδιαίτερος λαός. Πνεύμα,

γλώσσα και λαός, κατά την ούσία και την μορφή, άνήκουν μαζί, σέ στενότερη σχέση μεταξύ τους.

Όποιος θέλει άληθινά να γνωρίση έναν λαό, όφείλει να μάθη την γλώσσά του. Μόνον τότε άνοιγεται μπροστά του ή ούσία του λαού αυτού. Το νεοελληνικό πνεύμα μπορεί να κατανοηθί πραγματικά μόνο στον νεοελληνικό λόγο, στη δημοτική γλώσσα. Η νεοελληνική ούσία πουθενά δέν άντανακλά φωτεινότερα και στυλπνότερα παρά στη γλώσσα των δημοτικών τραγουδιών.

Τά περισσότερα από τά άλλα γραπτά δημιουργήματα των τελευταίων εκατοντατηρίδων ήταν παραστρατημένα. Γιαυτό άποτινάχτηκαν από τό νεοελληνικό γλωσσικό σωμα. Τά κυριώτερα γνωρίσματα των δημοτικών τραγουδιών, που βρήκαν την καλύτερη έκφρασί τους στη γλώσσά μας, είναι άλήθεια και σαφήνεια. Είναι άνοιχτοκαρδιά και άίσθημα για όμορφιά και αξιοπρέπεια. Τά γνωρίσματα αυτά διατηρεί και σήμερα ο έλληνικός λαός. Αύτά έκφράζονται δυνατά με την σημερινή ζωντανή έθνική δημοτική μας γλώσσα, όπως όμιλείται από τον λαό μας. Όπως διδάσκεται στο θέατρό μας. Όπως γράφεται από τους πραγματικούς λογοτέχνες μας.

Τό λαϊκό νεοελληνικό πνεύμα και ή νεοελληνική γλωσσική μορφή συντήκονται πάντοτε σέ ένότητα. Άνυψώνονται όμως σέ ανώτερες πνευματικές βαθμίδες ως φυσική ένότης, όταν στον καθένα καλλιεργηθί ή συνείδησις της εύθύνης για την άληθινή και βαθειά ένωσί των. Σε καθέναν, που όμιλεί την νεοελληνική γλώσσα σαν μητρική του, πρέπει να παιδαγωγηθί από τό σχολείο και από τους συγγραφείς τό συναίσθημα της εύθύνης του άπέναντι της νεοελληνικής γλώσσας. Η γλώσσα μας αύτή είναι ή πνευματική άξια, που μαζί με την έλευθερία, την δικαιοσύνη και τις άλλες έθνικές άρετές στέκεται παραπάνω από όλα τά υλικά δώρα, που μάς κληροδοτήθηκαν από τους πατέρας μας. Άξίζει να άποδειχθούμε άξιοι αυτού του πολυτίμου δώρου.

ΝΙΚ. Γ. ΚΑΡΑΧΡΙΣΤΟΣ

